

gris at fede paa, bliver opdaget og Grisen stukket i Tide. Hvis altsaa undtagelsesvis det kommunale Byggeri er dyrt, er det, fordi Haandværksmestrene benytter Lejligheden til at snyde deres Medborgere, naar det er Staten eller Kommunen, der skal bygge. Men naar Stat og Kommune faar Lov at bygge, om jeg saa maa sige, i Fred, det vil sige, naar Haandværksmestrene opfører sig hæderligt, er det aldeles ikke dyrere for dem at bygge end for private. Og i det store og hele er det dog maaske endnu saadan, navnlig naar der bliver passet lidt paa fra Autoriteternes Side, fra Bygningsinspektørens og Stadsingeniørens Side, og hvem det nu er, der har med det at gøre.

Naar det ærede Medlem fra Lemvig nu forherliger den private Genoptagelse af Byggeriet, er det en fuldstændig Misforstaaelse, at det private Boligbyggeri er baade bedre og mere praktisk, end naar Kommunen bygger. Jeg skal illustrere Forholdet ved et lille Eksempel. I Efteraaret 1914 og i Vinteren 1914—15 lykkedes det undertegnede sammen med nogle Medborgere ved Hjælp af Statslaanspenge at bygge en Ejendom i Skive med 12 2-Værelsens Lejligheder, og denne Ejendom kom til at staa os i 36 500 Kr. Den blev brandforsikret for 37 000 Kr.; og ved Omtaksation for $\frac{1}{2}$ Aar siden gik den op til 82 000 Kr. Hvorfor jeg nævner dette, skal jeg siden sige. Vi er et saakaldt Selskab, der ejer Huset og lejer det ud. Jeg indrømmer, at i al Almindelighed er det maaske at foretrække, at hver Mand ejer sit Hus, men i en Situation som den, vi nu gennemlever, drejer det sig ikke saa meget om, at hver Mand ejer sit Hus, som at enhver Familie, og specielt enhver mindre bemidlet Familie, kan faa en god Lejlighed, og en saadan har de faaet, der bor i dette Hus. Huslejen er 225 Kr. for de 8 underste Lejligheder og 175 Kr. for de saakaldte Mansardlejligheder. Folk bor altsaa billigt, og de bliver aldrig sagt om, naar der ikke er noget i Vejen med dem; og det har der hidtil ikke været, og det synes der heller ikke at blive. Man kan ikke nu bygge for de samme Penge, men det vedrører i og for sig ikke denne Sag. Da Huset var bygget, vedtog Selskabet, at Regelen for dette Huses fremtidige Væren skulde være den, at Lejerne gennem Huslejen betalte samtlige Skatter, Renter og Afdrag, og naar Ejendommen derved i Løbet af 40 Aar er betalt, overgives den til Skive Kommune, der da kan bruge den til, hvad den vil. Denne Ejendom er fortrinligt bygget,

den varer meget mere end 40 Aar. Hvad er der sket her? Der er sket det, at de ubemidlede ikke betaler mere i Husleje, end hvad Skatter, Renter og Afdrag andrager. Der er ingen Kapitalistfortjeneste. Der er ingen, der skal have Profit af det. Staten faar sine Renter, vi betaler vore Afdrag, og efter 40 Aar er Ejendommen kvit og frit til Brug for Samfundet. Da kan Skive Kommune bruge den til Fribolig til veltjente Borgere. Det er en Samfundsfordel af stor Betydning.

Men hvis denne Bygning nu var bygget af private, hvad var der saa sket? Saa var den maaske nu allerede solgt til 60 000 Kr., og der var tjent 25 000 Kr. paa den, og saa var det ikke længere 36 500 Kr., der skulde forrentes og afdrages. Og om 40 Aar, naar Ejendommen var fuldt betalt, vilde der endnu staa en Kapital af 50 000 eller 60 000 Kr. i denne, der fremdeles skulde forrentes og afdrages af Lejerne. Lejerne skulde stadig blive ved at betale Husleje, men det er vel ogsaa det, man tilstræber fra det Partis Side, som det ærede Medlem fra Lemvig repræsenterer. Jeg ser saaledes paa det, at naar man skal bygge Boliger, naar man i det hele skal fremskaffe de Fornødenheder, der skal til for at leve i vort Klima, kræves der dertil de Raamaterialer og den Arbejds løn, der er nødvendig for at frembringe det tilsigtede Resultat. Og naar det er sket, er der i og for sig ikke mere at sige til den Ting, saa er der ikke mere at tjene paa denne Nødvendighedsartikel. Det er socialistisk. Men de Herrer af denne ærede Forsamling, som ikke deler de socialistiske Ideer, men slutter sig om de kapitalistiske, har den Opfattelse, at det ikke er nok med, at en Bygning eller en Brugsgenstand er blevet til; der er en Del Mennesker, som ikke har haft noget som helst med Frembringelsen at gøre, der ogsaa skal tjene Penge paa Tingene. Og saa kommer man da til det Resultat, at det gaar aldrig, at Kommune og Stat bygger, for saa tjener de private ikke noget — ved Spekulation, thi ved Arbejde kan de naturligvis altid faa Lov til at tjene noget. Og hvor længe og hvor smukt Talen nu end lyder fra Folk som det ærede 8de Medlem for Odense Amt og det ærede Medlem fra Lemvig om Samfundshensyn o. s. v., saa ligger der altid dette bag: Kommune og Stat maa ikke frembringe, saa vil det blive for billigt, saa vil der kun blive Tale om at yde Betaling for Arbejdet, derfor maa vi have det private Initiativ frem; naar det private Initiativ